

" Waterkwaliteit en visbestand in de waterlopen de Oude Kale en de Merebeek anno 2026 "

1. Inleiding

De waterlopen Oude Kale en Merebeek liggen in de provincie Oost-Vlaanderen.

Het Provinciaal Centrum voor Milieuonderzoek (PCM) onderzocht in juni 2022 de visstand van de Oude Kale en de Merebeek te Deinze, Gent en Lievegem.

[Zie: Nervo M., Dillen A., Boets P., Poelman E. (2022). Visstandsonderzoek in de vallei van de Oude Kale 2022. Onderzoek uitgevoerd in opdracht van het Agentschap Natuur en Bos. 17p]

2. Waterkwaliteit

De Oude Kale en de Meirebeek zijn beide een speerpuntgebied klasse 3.

Het gebied heeft enkel nog natuurlijk herstel nodig om na 2027 de goede ecologische toestand te kunnen bereiken. Water vanuit de Oude Kale en Meirebeek wordt gebruikt voor de productie van drinkwater te Kluizen, ook hiervoor is een goede waterkwaliteit essentieel.

VMM voert een tweede hermeandering uit op de Oude Kale

In 2017 voerde de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) een eerste hermeandering uit van de Oude Kale in het centrum van Landegem. Een monitoringsproject wees op significante positieve effecten van hercalibratie en hermeandering op het zelfzuiverend vermogen van de Oude Kale en op een verbeterde zuurstofhuishouding en lagere fosforpieken.

Op basis van deze resultaten realiseert VMM een tweede hermeandering in de Oude Kale, in Landegem stroomafwaarts de spoorweg (ten noorden van de eerste hermeandering).

De Vlaamse Waterweg stelt voor deze hermeandering grond ter beschikking. Het Agentschap Natuur en Bos (ANB) helpt bij het ecologisch ontwerp ervan. (8A_E_0350). Het ontwerp houdt ook rekening met een eventuele realisatie van een wandellus/wandelparcours met integratie van het boscomplex waarbij de aansluiting kan gemaakt worden met de Stationstraat/Veldestraat.

De werken voor de tweede hermeandering in de Oude Kale zijn gestart in 2023 en inmiddels uitgevoerd.

VMM verhoogt de ecologische waarde van de Oude Kale die parallel met het Kanaal Gent-Oostende loopt

De ecologische waarde van de gekanaliseerde Oude Kale parallel met het Kanaal Gent-Oostende is vrij beperkt. Om een goede ecologische toestand te bereiken tegen 2027 is een meer divers profiel van de waterloop nodig om een gezond watersysteem te kunnen realiseren.

Hoever staan we?

In 2023 onderzocht VMM op welke manier de structuurkwaliteit van de Oude Kale in het beschouwde traject verhoogd kan worden. Voor de benedenloop van de Oude Kale, parallel met het Kanaal Gent-Oostende, is geopteerd voor keerkrabben. De werken zijn in de 2e helft van 2024 gestart en uitgevoerd.

Keerkrabben zijn bouwkundige structuren die de bedding van de Oude Kale plaatselijk versmallen om de stroomrichting van het water te beïnvloeden. Op sommige locaties in de bedding gaat de stroomsnelheid omhoog op andere plaatsen ontstaan stroomluwe zones. Deze variatie in stroming van het water is essentieel om een rijke en diverse biologie in de waterloop te realiseren.

Wat staat er te gebeuren?

Een monitoringsproject zal de effecten van deze maatregel van structuurherstel in kaart brengen.

[Zie: Bekken Gentse Kanalen – Wateruitvoeringsprogramma – Juni 2025 – Integraal waterbeleid]

De Oude Kale zit dicht bij de goede toestand.

De grootste fysicochemische knelpuntparameters zijn de fosfor- en zuurstofconcentratie. Onderzoek wees onder meer de waterbodem, de natte sectie en het beperkt zomerdebiet in de waterloop aan als sleutelfactoren die de goede toestand van de waterloop inhiberen. De goede toestand wordt nagestreefd tegen 2027 (speerpuntgebied type 3).

De Oude Kale is een relatief geïsoleerd systeem en moeilijk bereikbaar voor vissen. Optimalisatie van de mogelijkheden voor vismigratie van en naar het gebied blijven een aandachtspunt.

a) Huidige toestand

De evolutie van de waterkwaliteit evenals de doelstellingen per waterlichaam kan handig opgevolgd worden via de waterdashboards die online staan: *Dashboard oppervlaktewaterlichamen*. [[Dashboard oppervlaktewaterlichamen](#)]

De resultaten voor de Oude Kale zijn hier te vinden onder de resultaten voor het Vlaamse waterlichaam Oude Kale (VL05_25).

b) Toekomstperspectieven

De verschillende geplande acties zijn terug te vinden in het stroomgebiedbeheerplan 2022-2027.

Dit is eveneens online raadpleegbaar:

<https://www.integraalwaterbeleid.be/nl/stroomgebiedbeheerplannen/stroomgebiedbeheerplannen-2022-2027>.

[\[https://www.integraalwaterbeleid.be/nl/stroomgebiedbeheerplannen/stroomgebiedbeheerplannen-2022-2027\]](https://www.integraalwaterbeleid.be/nl/stroomgebiedbeheerplannen/stroomgebiedbeheerplannen-2022-2027)

De rapportage over deze acties is terug te vinden in het wateruitvoeringsprogramma:

<https://www.integraalwaterbeleid.be/nl/stroomgebiedbeheerplannen/wateruitvoeringsprogramma>.

[\[https://www.integraalwaterbeleid.be/nl/stroomgebiedbeheerplannen/wateruitvoeringsprogramma\]](https://www.integraalwaterbeleid.be/nl/stroomgebiedbeheerplannen/wateruitvoeringsprogramma)

3. Afvissingen

a) Studiegebied

Het onderzoek werd op 1 en 2 juni 2022 uitgevoerd op acht locaties in de vallei van de Oude Kale te Deinze, Gent en Lievegem (Tabel 1).

Tabel 1 geeft een overzicht van de bemonsterde locaties.

Locatie 608 bevindt zich op de Merebeek in het noordelijke deel van de Vinderhoutse Bossen. Dit traject werd nog nooit eerder bevestigd en is dus voor de eerste keer geïnventariseerd.

Locatie 609 ligt op de vijver van Kasteel Blauw Huys. Deze vijver werd eveneens nog nooit afgevestigd.

Locatie 610 is het meest stroomopwaartse traject van de Merebeek dat geïnventariseerd werd tijdens het onderzoek van 2022.

Locatie 611 is gesitueerd op het rechte traject van de Oude Kale stroomafwaarts van het Duivelsputgemaal. Dit traject werd nog niet eerder bevestigd.

Stroomafwaarts valt locatie 612 samen met de afvissingslocatie aan de Molenbrug in de VIS-databank.

Locatie 613 is een nieuwe locatie gelegen tussen molenslag stroomafwaarts en stroomopwaarts het inventarisatiepunt aan kasteel ter Vallen in de VIS-databank.

Locatie 614 situeert zich in de vroegere Oude Kale meander die in 2017 terug gekoppeld is aan het huidige traject van de Oude Kale. Ook deze locatie werd voor de eerste keer bemonsterd.

Locatie 615 was de meest stroomopwaartse locatie op de Oude Kale en deze valt samen met de locatie vlakbij het Schipdonkkanaal van de VIS-databank.

b) Visbestandonderzoek

b1) Algemeen

In totaal werden 14 vissoorten gevangen.

Het hoogste aantal individuen werd op locatie 608 gevangen met 158 exemplaren.

Dit waren echter voornamelijk kleinere individuen van driedoornige stekelbaars en tiendoornige stekelbaars.

Locatie 609 (Vijver Kasteel Blauw Huys) was het meest soortenrijk en van alle onderzochte locaties werd hier het tweede hoogste aantal vissen gevangen. Hier werden 10 soorten gevangen: blankvoorn, bittervoorn, baars, karper, kolblei, paling, rietvoorn, snoek, vetje en zeelt. De meest voorkomende soort was blankvoorn met 49 individuen gevolgd door rietvoorn met 15 individuen. Bittervoorn, baars, karper, kolblei en paling werden uitsluitend op deze locatie gevonden.

b2) Merebeek

De soortenrijkdom op de Merebeek kende een hogere diversiteit dan deze op de Oude Kale.

Voornamelijk de vangsten op locatie 609, de kasteelvijver van het Blauwe Huys, zijn hier de oorzaak van. In de Merebeek zijn 12 vissoorten gevangen.

De blauwbandgrondel, een uitheemse soort, werd hier niet gevangen terwijl deze wel gevangen werd in de Oude Kale, hoewel dit ook maar één enkel individu betreft. Het afwezig zijn van de blauwbandgrondel is positief te noemen aangezien deze de status van invasieve exoot heeft. Als de vangstresultaten aan Kasteel Blauw Huys buiten beschouwing gelaten worden zien we echter dat enkel driedoornige stekelbaars en tiendoornige stekelbaars aangetroffen werden op de Merebeek en dat de globale diversiteit dus vrij laag scoort.

b3) Oude Kale

In totaal zijn er op de Oude Kale 8 vissoorten gevangen: tiendoornige stekelbaars, driedoornige stekelbaars, blankvoorn, blauwbandgrondel, rietvoorn, snoek, vetje en zeelt.

Locatie 611 kende de grootste diversiteit met zes van de negen soorten die hier gevangen werden. Enkel tiendoornige stekelbaars en blauwbandgrondel kwamen niet voor op deze locatie.

Het minst aantal soorten was aanwezig op locatie 613 waar er enkel zeven tiendoornige stekelbaarzen werden gevangen.

Op locatie 614, de recent aangesloten meander, werden er twee individuen van rietvoorn, drie individuen van zeelt en één snoek gevangen. Deze locatie bevatte, op locatie 609 na, wel de grootste biomassa met 739.3g. In totaal was het aantal (n=36) gevangen vissen op de Oude Kale eerder beperkt.

c) Besluiten

De resultaten van het onderzoek van 2022 tonen aan dat er een relatief hoge soortenrijkdom is op zowel de Merebeek als de Oude Kale, echter resulteert deze soortenrijkdom in een relatief lage biomassa en is de verdeling van de soorten zeer verschillend tussen de locaties.

Voornameijk op de trajectdelen met een diepere waterkolom en breed wateroppervlak (locatie 609 op de Merebeek en locatie 611 op de Oude Kale) bestond het visbestand uit verschillende soorten. De overige locaties kenden telkens maar twee tot drie soorten.

Op de Merebeek ging het telkens om driedoornige stekelbaars en tiendoornige stekelbaars, op de Oude Kale waren dan weer andere soorten te vinden zoals snoek en zeelt.

Er is maar één waarneming van blauwbandgrondel. Deze exoot staat op de lijst van invasieve exoten en komt ondertussen zeer courant voor in de Vlaamse waterlopen. Het nagenoeg ontbreken van deze soort is dus positief te noemen voor zowel de Oude Kale als de Merebeek, zeker omdat deze soort bij eerdere onderzoeken wel geregeld gevangen werd.

Locatie 614, de nieuwe meanderstrook te Landegem, herbergde zeelt, snoek en rietvoorn. De aanwezigheid van zeelt en snoek in dit deel van de Oude Kale wijst op het positieve effect van de meander op de hydrologische en ecologische parameters en dus de soortensamenstelling. Zeelt prefereert namelijk trajecten met eerder traagstromend water en voldoende aanwezigheid van waterplanten. Voornameijk kleine exemplaren van snoek maken gebruik van de aanwezige plantengroei om zich te verschuilen voor grotere individuen. Overall was ook de diversiteit van planten op deze locatie groter dan op andere trajecten met onder andere: aarvederkruid, fonteinkruid, egelskop en kroos.

Voor de Oude Kale zijn er nog verschillende trajecten zowel in de bovenloop als de benedenloop waar er plaats is om trajecten te hermeanderen.

4. Afvissing Merebeek in 2024

4.1 Inleiding

Het Provinciaal Centrum voor Milieuonderzoek (PCM) onderzocht op vraag van het Agentschap Natuur en Bos (ANB) en de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) in juni 2024 de visstand van de Merebeek te Deinze.

Het traject van de Merebeek werd gewijzigd door herinrichtingswerken en het baggeren van slib ter hoogte van het Kasteel Blauw Huys aan de Bosstraat in Gent (locatie 609).

Het hoofddoel van dit onderzoek in 2024 was om de impact van deze herinrichting op het visbestand na te gaan, te evalueren en te vergelijken met de resultaten van het onderzoek uit 2022 (Nervo *et al.* 2022).

[Zie: Moons J., Boets P. (2024). Visstandsonderzoek in de vallei van de Merebeek 2024. Visonderzoek uitgevoerd door het Provinciaal Centrum voor Milieuonderzoek in opdracht van het Agentschap Natuur en Bos (ANB). 12p.]

4.2 Visbestand

a) Studiegebied

Het onderzoek werd op 4 juni 2024 uitgevoerd op 3 locaties op de Merebeek te Gent en Deinze (Tabel 1 en Figuur 4). Tabel 1 geeft een overzicht van de bemonsterde locaties.

Locatie 608, het meest stroomafwaartse punt, bevindt zich op de Merebeek in het noordelijke deel van de Vinderhoutse Bossen. Dit traject werd al eerder bevist in 2022. Het traject werd gekenmerkt door aanwezigheid van verscheidene waterplanten ook al zijn er heel wat bomen op de oever te vinden die voor schaduw zorgen.

Locatie 609 ligt op de vijver van Kasteel Blauw Huys. Deze vijver werd eveneens afgevist in 2022. Dit is alsook de locatie waar de herinrichting en het baggeren van slib uitgevoerd werd.

Locatie 610 is het meest stroomopwaartse traject van de Merebeek dat geïnventariseerd werd tijdens dit onderzoek van 2024. Het traject is doorwaadbaar en afwaarts de straat komen er bovenstaande waterplanten waaronder lisdodde voor. Deze locatie werd ook onderzocht in 2022.

b) Visstandonderzoek

In totaal zijn op de Merebeek 13 vissoorten gevangen in 2024: baars, bittervoorn, blankvoorn, blauwbandgrondel, driedoornige stekelbaars, karper, kolblei, paling, rietvoorn, snoek, tiendoornige stekelbaars, vetje en zeelt.

Het hoogste aantal individuen werd op locatie 608 gevangen met 145 individuen. Dit waren voornamelijk kleinere individuen van tiendoornige stekelbaars.

Locatie 609 (Vijver Kasteel Blauw Huys) was het meest soortenrijk en van alle onderzochte locaties werd hier het tweede hoogste aantal vissen gevangen.

Hier werden 11 vissoorten gevangen: baars, bittervoorn, blankvoorn, blauwbandgrondel, karper, kolblei, paling, rietvoorn, snoek, vetje en zeelt. De meest voorkomende soorten waren blankvoorn en rietvoorn met elk 62 individuen gevolgd door blauwbandgrondel en vetje met elk 20 individuen.

Baars, bittervoorn, blauwbandgrondel, karper, kolblei, paling, rietvoorn en vetje werden uitsluitend op deze locatie gevonden. Daarnaast werden er ook redelijk wat juveniele vissen visueel waargenomen van vermoedelijk blankvoorn.

Op de meest stroomopwaartse locatie (locatie 610) werd het minst aantal soorten aangetroffen: driedoornige stekelbaars, snoek, tiendoornige stekelbaars en zeelt.

De soortenrijkdom op de Merebeek kent een relatief hoge diversiteit, voornamelijk door de vangsten op locatie 609, de kasteelvijver van het Blauw Huys. De blauwbandgrondel, een uitheemse soort, werd hier in tegenstelling tot 2022 wel gevangen op locatie 609. De aanwezigheid van deze soort is negatief te noemen aangezien deze een status van invasieve exoot heeft.

Als de vangstresultaten aan Kasteel Blauw Huys buiten beschouwing worden gelaten zien we echter dat enkel blankvoorn, driedoornige stekelbaars, snoek, tiendoornige stekelbaars en zeelt aangetroffen werden op de Merebeek. De globale diversiteit scoort hier matig.

c) Vergelijking visonderzoeken 2022 en 2024

Wanneer we de gegevens van 2022 met deze van 2024 vergelijken zien we dat op de meest stroomafwaartse locatie (608) de soortenrijkdom is toegenomen en er nu ook blankvoorn en snoek werd aangetroffen.

Zie: Tabel 3.

d) Besluit

De visstand in de Merebeek vertoont in 2024 een verbetering ten opzichte van 2022, met een toename in soortenrijkdom en biomassa op meest stroomafwaartse en meest stroomopwaartse locaties.

Bij locatie 609, nabij het Kasteel Blauw Huys, werd de grootste diversiteit aan vissoorten waargenomen, wat wijst op een gezonde ecologische toestand in dit deel van de beek.

De herinrichtingswerken (met slibruiming) lijken gunstig te hebben bijgedragen aan de ecologie van de Merebeek, met name door het ecologisch herstel en de toename van juveniele vissen.

Globaal genomen wijzen de resultaten op een gunstige ontwikkeling van de ecologische balans en het visbestand in de Merebeek.

VERBEIREN Marc

Wolvertem, februari 2026

{ BRON : schriftelijke parlementaire vraag gesteld door Vlaams volksvertegenwoordiger Eva DE BLEEKER in het Vlaams Parlement ; zie :

vraag gesteld aan de minister van Omgeving (Milieu) Jo BROUNS :
“ *Bulletin van Vragen en Antwoorden* “ , Vlaams Parlement , zitting 2025-2026 , vraag nr. 355 van 9 januari 2026 } .

TABEL 1

Tabel 1: Overzicht van de verschillende locaties waar een traject werd afgevisd met aanduiding van de X en Y coördinaten (Lambert 72). De vermelde coördinaten geven telkens het meest stroomafwaartse punt aan van het afgevisde traject. De gegeven locatienummers komen overeen met deze in de visdatabase van provincie Oost-Vlaanderen. Dit wordt op kaart weergegeven in Figuur 1.

Locatie	Gemeente	Straat	Waterloop	x	y	Beviste afstand (m)
608	Gent	Schouwbroekstraat	Merebeek	99995	197057	120
609	Gent	Bosstraat	Vijver Kasteel Blauw Huys	98686	197365	250
610	Deinze	Puttemeersstraat	Merebeek	95625	194089	100
611	Lievegem	Koning Leopoldstraat	Oude Kale	98125	198162	150
612	Lievegem	Molenslag	Oude Kale	97590	197277	100
613	Deinze	Wandelpad	Oude Kale	95633	196829	80
614	Deinze	Stationsstraat	Oude Kale	94061	194828	100
615	Deinze	Vaart	Oude Kale	93066	192588	40

TABEL 2

Tabel 2: Effectieve vangst per soort in de Merebeek op locatie 608 t.e.m. locatie 610. Uitgedrukt in aantallen (n) en gewicht (g) per locatie. (-) = Niet gemeten. Rode cellen = niet gewogen of meer individuen gezien dan effectief gevangen.

Soort	Locatie 608		Locatie 609		Locatie 610	
	Aantal (n)	Gewicht (g)	Aantal (n)	Gewicht (g)	Aantal (n)	Gewicht (g)
Tiendornige Stekelbaars	142	(-)			7	5
Driedornige Stekelbaars	16	(-)			24	24.9
Blankvoorn			49	666.7		
Bittervoorn			1	3.4		
Baars			5	108.7		
Blauwbandgrondel						
Karper			2	5000		
Kolblei			1	5.4		
Paling			1	(-)		
Rietvoorn			15	478.3		
Snoek			2	4600		
Vetje			5	7		
Zeelt			2	8300		

FIGUUR 3

Figuur 3: Overzicht van bemonsterde trajecten op de Merebeek en de Oude Kale in Deinze, Gent en lievegem. Oranje bollen = afgevlste locaties van dit onderzoek (2022). Groene ruiten = Historische afvissingsgegevens uit de VIS-databnk op de Merebeek. Rode ruiten = Historische afvissingsgegevens uit de VIS-databank op de Oude Kale. Trajectlengtes en coördinaten staan in Tabel 1.

TABEL 3

Tabel 3: Effectieve vangst per soort in de Oude Kale in locatie 611 t.e.m. locatie 615. Uitgedrukt in aantallen en gewicht (g) per locatie. (-) = Niet gemeten. Rode cellen = niet gewogen of meer individuen gezien dan effectief gevangen.

Soort	Locatie 611		Locatie 612		Locatie 613		Locatie 614		Locatie 615	
	Aantal (n)	Gewicht (g)	aantal	Gewicht (g)	Aantal (n)	Gewicht (g)	Aantal (n)	Gewicht (g)	Aantal (n)	Gewicht (g)
Tiendoorlige Stekelbaars					7	(-)				
Driedoorlige Stekelbaars	3	0.6								
Blankvoorn	1	31.2								
Bittervoorn										
Baars										
Blauwbandgrondel			1	3.2						
Karper										
Kolblei										
Paling										
Rietvoorn	2	63.2					2	4.1	5	(-)
Snoek	2	264.3	1	1.98			1	5.7		
Vetje	1	1.8	3	4.8						
Zeelt	3	61.1					3	739.3	1	(-)

CIW

Oppervlaktewaterlichamen

Bekken van de Gentse Kanalen

Toon fiches Vlaams waterlichaam <ul style="list-style-type: none">KarakteriseringDoelstellingenDruk en impactanalyseBeoordelingKwaliteitsnormen gevaarlijke stoffenToekomstverkenningReductiedoelen en afwijkingen	VL05_25	OUDE KALE	Deinze, Gent, Lievegem
☐ Toon fiches lokaal waterlichaam van 1ste orde <ul style="list-style-type: none">KarakteriseringDoelstellingenDruk en impactanalyseBeoordelingKwaliteitsnormen gevaarlijke stoffen	L11L1014	MEREBEEK	Deinze, Gent, Lievegem

TABELLEN Afvissing MEREBEEK in 2024

TABEL 1

Tabel 1: Overzicht van de verschillende locaties waar een traject werd afgevist met aanduiding van de X en Y coördinaten (Lambert 72). De vermelde coördinaten geven telkens het meest stroomafwaarts punt aan van het afgevisste traject. De gegeven locatienummers komen overeen met deze in de visdatabase van provincie Oost-Vlaanderen. Dit wordt op kaart weergegeven in Figuur 4.

Locatie	Gemeente	Straat	Waterloop	X	Y	Beviste afstand (m)
608	Gent	Schouwbroekstraat	Merebeek	99995	197057	120
609	Gent	Bosstraat	Vijver Kasteel Blauw Huys	98686	197365	250
610	Deinze	Puttemeersstraat	Merebeek	95625	194089	120

FIGUUR 4

Figuur 4: Overzichtkaart van de onderzochte locaties. Voor de details van de onderzochte locaties verwijzen we naar tabel 1.

TABEL 2

Tabel 2: Effectieve vangst per soort in de Merebeek op locatie 608 t.e.m. locatie 610. Uitgedrukt in aantallen (n) en gewicht (g) per locatie. (-) = niet gemeten.

Soort	Locatie 608		Locatie 609		Locatie 610	
	Aantal (n)	Gewicht (g)	Aantal (n)	Gewicht (g)	Aantal (n)	Gewicht (g)
Baars			15	198.3		
Bittervoorn			4	9.9		
Blankvoorn	39	128.1	62*	801.4		
Blauwbandgrondel			20	24.2		
Driedoornige stekelbaars	16	(-)			5	27.3
Karper			2	5000		
Kolblei			1	5.4		
Paling			1	(-)		
Rietvoorn			62	610.6		
Snoek	1	12.4	5	9255.6	1	1045
Tienddoornige stekelbaars	145	(-)			2	5.3
Vetje			20	17.2		
Zeelt	1	0.9	5	8356.8	1	(-)

* + duizende zeer kleine exemplaren gevonden (niet meet- en weegbaar)

TABEL 3

Tabel 3: Overzicht van aanwezige soorten in de Merebeek op basis van de vangstdata uit 2022 en 2024.

Soort	Locatie 608		Locatie 609		Locatie 610	
	2022	2024	2022	2024	2022	2024
Baars			5	15		
Bittervoorn			1	4		
Blankvoorn	-	39	49	62		
Blauwbandgrondel			-	20		
Driedoornige stekelbaars	16	16	-	-	24	5
Karper			2	2		
Kolblei			1	1		
Paling			1	1		
Rietvoorn			15	62		
Snoek	-	1	2	5	-	1
Tienddoornige stekelbaars	142	145			7	2
Vetje			5	20		
Zeelt	-	1	2	5	-	1